

Miten sinun suhteesi työhön voi?

Viimeaikaiset koulutusmaailmaa ravistelleet muutokset ovat aiheuttaneet pikemminkin hengenahdistusta ja unettomia öitä kuin riemunkiljahduksia ja työniloa. Yhä vain niukkenevilla resursseilla koulutusalaalla työskentelevien odotetaan ratkovan entistä tehokkaammin aikaisempaa kimurantimpia ongelmia. Seuraavaksi pitäisi ottaa digiloikka, ratkaista maahanmuuttajien koulutukseen liittyvät kysymykset, tehostaa muuten vaan toimintoja, nipistää kustannuksista ja vielä kansainvälistyäkin. Entistä useammin kuulee toiveen, että saisipa vielä joskus tehdä omaa perustyötä ilman jatkuvaa muutoksen ja uuden oppimisen painetta.

Suhde kriisissä?

Yhä useampi opetus- ja koulutussektorilla työskentelevä pohtii nykyään, miten minun käy ja miten minä muutoksissa selviän. Jaksanko, viitsinkö, haluanko ja osaanko pysyä tässä kaikessa mukana? Toisin sanoen ammatilliset identiteetit ovat tulleet haastetuiksi. Ammatillinen identiteetti vastaa siihen, kuka työssäni olen, mitä osaan, mitä tavoittelen, mihin kiinnityn ja mihin olen menossa. Nykyisessä kiivaassa muutostahdissa ongelmallista on, että ammatilliset identiteetit muuttuvat suhteellisen hitaasti. Työntekijät tarvitsevatkin mahdollisuuksia ja resursseja oman työnsä, työrooliensa ja ammatillisuutensa pohtimiseen ja uudistamiseen. Jo pelkästään muutoksista aiheutuneiden jännitteiden tiedostaminen ja niiden ruotiminen työkavereiden kanssa voi olla ihmiselle valtavan voimaannuttavaa. Entistä useammilla suhde työhön onkin vaarassa kriisiytyä. Jos työntekijällä ei ole tilaa ja aikaa pohtia suhdettaan työhön, johtaa se monenlaisiin jännitteisiin ja pahimmillaan työuupumukseen sekä ennenaikaiseen eläköitymiseen.

Tunnetta peliin

Ammatillisesta identiteettityöstä on tullut keskeinen työelämätaito, jota tarvitaan läpi työuran. Tässä työssä työntekijöillä täytyy olla aktiivinen rooli. Ammatillinen identiteettityö ei tarkoita sopeutumista ulkoapäin tuleviin muutoksiin, vaan aktiivista vaikuttamista niihin ja oman ammatillisuuden pohtimista suhteessa muutoksiin. Tärkeää on tunne siitä, ettei ole ajopuuna muutosten virrassa, vaan että oikeasti pystyy ohjaamaan omaa purttaan ja vaikuttamaan kohtaloonsa. Keskeistä on, pystyykö toimimaan oman työnsä ytimessä, saako toteuttaa kaikkea potentiaaliaan ja haluaako osaamistaan jakaa.

Ammatillinen toimijuus on noussut tärkeäksi teemaksi niin työelämässä kuin sen tutkimuksessakin. Ammatillinen toimijuus tarkoittaa osallisuutta, vaikuttamista, päätösten tekoa sekä aktiivista identiteettityötä. On myös havaittu, että työntekijöiden toimijuuden tukeminen edistää koko työyhteisön oppimista, hyvinvointia ja menestystä. Työelämän muutoksissa eläminen edellyttää aktiivisia, onnellisia, uusille urille uskaltavia työntekijöitä, joilla on aidosti mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä ja myös yhteisiin asioihin työssä. Tässä tunteilla on keskeinen merkitys. Työnimu, ilo ja onnellisuus ovat työelämän kovinta ydintä, koska niillä on selvä yhteys organisaatioiden tuottavuuteen, innovatiivisuuteen ja myös vähäisempiin sairauspoissaoloihin. Ilon ja innostuksen lisäksi armollisuuden tunne on osoittautunut keskeiseksi toimijuutta tukeväksi tunteeksi. Oman rajallisuutensa ja epätäydellisyytensä hyväksyminen vapauttaa paljon energiaa.

Työelämään yleisesti ja opetus- ja koulutusosalalle erityisesti tarvitaan ymmärrystä ja työkaluja muutoksessa elämiseen. Lisää näistä teemoista löytyy [verkkokirjasta](#) Ammatillisen toimijuuden ja työssä oppimisen vahvistaminen – Luovia voimavaroja työhön!

Päivi Hökkä ja Katja Vähäsantanen

KT Päivi Hökkä (vas.) ja **KT Katja Vähäsantanen** toimivat yliopistotutkijoina [Kasvatustieteiden laitoksella](#). He tutkivat ammatillisia identiteettejä, toimijuutta ja tunteita sekä näiden suhdetta oppimiseen, toiveinaan kehittää myös suomalaista työelämää. Kirjoittajat pyrkivät olemaan onnellisia ja hiihtämään mahdollisimman paljon.

Molemmat tutkijat ovat toimineet viime aikoina seuraavissa tutkimushankkeissa:
[PROAGENT – Ammatillisen toimijuuden vahvistaminen opetus- ja terveydenhuoltoalan työssä](#)
[REAL – Tunteet toimijuutta edistävässä oppimisessä](#)
[ALW-21 – Toimijuutta edistävään työssä oppimiseen](#)
[Ammatillisen toimijuuden ja työssä oppimisen vahvistaminen muuttuvassa työssä.](#)

Lähetä palautetta kirjoittajille: paivi.hokka@jyu.fi, katja.vahasantanen@jyu.fi

Pääkuva: iClipart.com, kuva tutkijoista: Martti Minkkinen